श्रीसायीश्वराय नमः। हरिः ॐ।

śrīsāyīśvarāya namaḥ | hariḥ om |

- शिवाग्नि कार्यविधिः -

- śivāgni kāryavidhiḥ -

आचार्यः - आचम्य - पवित्रं धृत्वा

ācāryaḥ - ācamya - pavitraṁ dhṛtvā

प्राणानायम्य - संकल्प्य -

prāṇānāyamya - saṅkalpya -

अस्त्राय हंफट् इति मन्त्रेण कुण्डं प्रोक्ष्य

astrāya hamphaṭ iti mantreṇa kuṇḍaṁ prokṣya

मध्यमादि पश्चिमान्तं -

madhyamādi paścimāntaṁ -

ॐ हां शांत्यतीत कलायै नमः।

om hāṁ śāntyatīta kalāyai namaḥ|

ॐ हैं - शान्तिकलायै नमः।

om haiṁ - śāntikalāyai namaḥ|

ॐ हूं - विध्याकलायै नमः।

om hūṁ - vidhyākalāyai namaḥ|

ॐ ह्रिं - प्रतिष्टा कलायै नमः।

om hriṁ - pratiṣṭā kalāyai namaḥ|

ॐ हां - निवृत्तिकलायै नमः। इति संपूज्य।

om hāṁ - nivṛttikalāyai namaḥ| iti sampūjya|

कवचेन - त्रिसूत्रेण कुंडस्य कंटे संवेष्ट्या।

kavacena - trisūtreṇa kuṇḍasya kaṇṭe saṁveṣṭyā|

ॐ हां - कलामयाय कुंडाय नमः - इत्यभ्यर्च्य।

om hāṁ - kalāmayāya kuṇḍāya namaḥ - ityabhyarcya|

कुशात्र्यं त्रिशूलाकृतिना कुंडे निक्षिप्या।

kuśatryaṁ triśūlākṛtinā kuṇḍe nikṣipyā|

पूर्वोत्तराग्र कुशद्वयेन चतुश्पदं कृत्वा ।

pūrvottarāgra kuśadvayena catuśpadaṁ kṛtvā|

अश्टादश संस्कारार्धं कुंडस्य कंठे कुशचतुष्टयं - कवचेन न्यस्त्वा

aśṭādaśa saṁskārārdhaṁ kuṇḍasya kaṇṭhe kuśacatuṣṭayaṁ - kavacena nyastvā

नाभी मध्ये - वागीश्वर - वागीश्वरौ ध्यात्वा ।

nābhī madhye - vāgīśvara - vāgīśvarau dhyātvā|

वागीश्वरं च वागीशं - नीलोत्पलदलप्रभाम् ।

vāgīśvaraṁ ca vāgīśaṁ - nīlotpaladalaprabhām|

ॠतुस्नातां सकूर्चस्यां ध्यायेत् तन्मूल मंत्रतः ॥

ṛtusnātāṁ sakūrcasyāṁ dhyāyet tanmūla mantrataḥ ||

ओं हां वागीश्वर्यै नमः

oṁ hāṁ vāgīśvaryai namaḥ

ओं हां वागीश्वराय नमः । इत्यभ्यर्च्य ॥

oṁ hāṁ vāgīśvarāya namaḥ| ityabhyarcya||

अरणिमथित जनितं वा सूर्यकांतं वा - द्विजसदन

araṇimathita janitaṁ vā sūryakāntaṁ vā - dvijasadana

प्रदेशं वा - स्वगृहे वा ताम्रादि पात्रस्थं अग्निमादाय ।

pradeśaṁ vā - svagṛhe vā tāmrādi pātrastham agnimādāya|

निॠरुति देशे निरस्य । अस्त्राय हुं फट् इति मन्त्रेण प्रोक्ष्य ।

niṛruti deśe nirasya| astrāya huṁ phaṭ iti mantreṇa prokṣya|

ओं हां हं हां वह्निमूर्तये नमः । इति संपुज्य ।

oṁ hāṁ haṁ hāṁ vahnimūrtaye namaḥ| iti sampujya|

अग्निं योनि मर्गेन कुंडस्य मध्ये निक्षिप्या ।

agniṁ yoni margena kuṇḍasya madhye nikṣipyā|

ओं हां शिवबीजाय नमः - इति शिव बीजम् ध्यात्वा ।

oṁ hāṁ śivabījāya namaḥ - iti śiva bījam dhyātvā|

ओं हां वगीश्वरी - वगीश्वराभ्यां नमः । इत्यर्घ्य -

oṁ hāṁ vagīśvarī - vagīśvarābhyāṁ namaḥ| ityarghya -

जलेन आचमनं दत्वा। अस्त्रेण प्रज्वाल्य।

jalena ācamanaṁ datvā। astreṇa prajvālya।

ओं हां गर्भाग्नये नमः - इति संपूज्य।

oṁ hāṁ garbhāgnaye namaḥ - iti sampūjya।

ध दर्भकंकणं दक्षिण मेखलोपरि निधाय।

dha darbhakaṅkaṇaṁ dakṣiṇa mekhalopari nidhāya।

गर्भादानार्थं - सद्योजातमभ्यर्च्य।

garbhādānārthaṁ - sadyojātamabhyarcya।

हृदय मंत्रेण -

hṛdaya mantreṇa -

नमो वः किरिकेभ्यो देवानागं हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नम आनिर्हतेभ्यो नम आमीवत्केभ्यः॥

namo vaḥ kirikebhyo devānāgṁ hṛdayebhyo namo vikṣīṇakebhyo namo vicinvatkebhyo nama ānirhatebhyo nama āmīvatkebhyaḥ।।

तिलाहुतिं पंचकं दत्वा।

tilāhutiṁ pañcakaṁ datvā।

तृतीयमासे - पुंसवनार्थं - वामदेवमभ्यर्च्य।

tṛtīyamāse - puṁsavanārthaṁ - vāmadevamabhyarcya।

शिरो मंत्रेण -

śiro mantreṇa -

अस्मिन्महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषागं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

asminmahatyarṇaventarikṣe bhavā adhi। teṣāgṁ sahasrayojane'vadhanvāni tanmasi।।

तिलाहुति पंचकं दत्वा।

tilāhuti pañcakaṁ datvā।

षष्टे मासे - सीमन्तोन्नयनार्थं - अघोरमभ्यर्च्य।

ṣaṣṭe māse - sīmantonnayanārthaṁ - aghoramabhyarcya।

शिखा मंत्रेण -

śikhā mantreṇa –

याते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तनुवा शंतमया गिरिशंताभिचाकशीहि॥

yāte rudra śivā tanūraghorā'pāpakāśinī| tayā nastanuvā śantamayā giriśantābhicākaśīhi||

तिलाहुतिं पंचकं दत्वा।

tilāhutiṁ pañcakaṁ datvā|

दशमे मासे - जननार्थं तत्पुरुषमभ्यर्च्य -

daśame māse - jananārthaṁ tatpuruṣamabhyarcya -

कवच मंत्रेण -

kavaca mantreṇa -

अध्यवोच दधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अहिंग्ँश्च सर्वान् जंभयन् थ्सर्वाँश्च यातुधान्यः॥

adhyavoca dadhivaktā prathamo daivyo bhiṣak| ahigm̐śca sarvān jaṁbhayan thsarvāँśca yātudhānyaḥ||

तिलाहुति पंचकं दत्वा॥

tilāhuti pañcakaṁ datvā||

सूतक निवृत्तय स्नानार्थं कुंडं अस्त्रेण संप्रोक्ष्य -

sūtaka nivṛttaya snānārthaṁ kuṇḍam astreṇa samprokṣya -

प्रमुंच धन्वनस्त्वमुभयोरार्त्नियोर्ज्याम्। याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप॥

pramuñca dhanvanastvamubhayorārtniyorjyām| yāśca te hasta iṣavaḥ parā tā bhagavo vapa||

पात्रोत्तरासनं - ब्रह्म दक्षिणासनं - प्रणीतोत्तरासनं इत्यग्नि संस्कारः।

pātrottarāsanaṁ - brahma dakṣiṇāsanaṁ - praṇītottarāsanam ityagni saṁskāraḥ|

आज्यस्थालीं - सृवं साधयित्वा।

ājyasthālīṁ - sṛvaṁ sādhayitvā|

पश्चिमे जुहूं प्रणीताम् साधयित्वा।

paścime juhūṁ praṇītām sādhayitvā|

तत्पूर्वे प्रोक्षणीं - इध्मं साधयित्वा।

tatpūrve prokṣaṇīṁ - idhmaṁ sādhayitvā|

चरुस्थली - कमंडलुं साधयित्वा।

carusthalīṁ - kamaṇḍaluṁ sādhayitvā|

तत्पूर्वे परिधि - विष्टरंच साधयित्वा।

tatpūrve paridhi - viṣṭarañca sādhayitvā|

तत्पूर्वे द्रव्य पात्राणि साधयित्वा ॥

tatpūrve dravya pātrāṇi sāadhayitvā||

प्रोक्षणी पात्रमादाय - जलेनैव पूरयेत् -

prokṣaṇī pātramādāya - jalenaiva pūrayet -

वितस्तमात्र दर्भाग्रं - मध्यग्रंथि समन्वितं ।

vitastamātra darbhāgraṁ - madhyagranthi samanvitaṁ|

अंगुष्ठानामिकाभ्यंच - उदक प्लवनं कुरु ॥

aṅguṣṭhānāmikābhyañca - udaka plavanaṁ kuru ||

पात्राण्युन्मुखानि कृत्व - प्रोक्षिणी जले कवचेन संप्रोक्ष्य ।

pātrāṇyunmukhāni kṛtva - prokṣiṇī jale kavacena samprokṣya|

अध्यवोच दधिवक्ता - - - - - - - यातुधान्यः ॥

adhyavoca dadhivaktā- - - - - - yātudhānyaḥ||

सप्तदर्भैः कृतं कूर्चं कुंडस्य दक्षिण भागे निधाय ।

saptadarbhaiḥ kṛtaṁ kūrcaṁ kuṇḍasya dakṣiṇa bhāge nidhāya|

ब्रह्मजज्नानमिति मन्त्रेण -

brahmajajnānamiti mantreṇa -

ब्रह्मज ज्नानं प्रथमं पुरस्ता द्विसीमतस्सुरुचो वेन आवः। सुबुध्निया उपमा अस्य विष्टास्सतश्च

brahmaja jnānaṁ prathamaṁ purastā dvisīmatassuruco vena āvaḥ| subudhniyā upamā asya viṣṭāssataśca

योनि मसतश्च विवः ॥ अभ्यर्च्य । ब्रह्मन् - ब्रह्मासि- नमस्ते ब्रह्मन् - ब्रह्मणे नमः ॥

yoni masataśca vivaḥ|| abhyarcya| brahman - brahmāsi- namaste brahman - brahmaṇe namaḥ||

इति ब्रह्माणमावाहयामि ।

iti brahmāṇamāvāhayāmi|

प्रणिता पात्रमादाय - जलेनापुर्य - पुष्प कूर्चं विन्यस्या -

paṇītā pātramādāya - jalenāpūrya - puṣpa kūrcaṁ vinyasyā -

त्रिः प्लवनं कृत्व ।

triḥ plavanaṁ kṛtva|

अथ उर्ध्व कुशद्वयं संयुतं - कुंडस्य वाम भागे निधाय - महाविश्णुमभ्यर्च्य॥

atha urdhva kuśadvayaṁ saṁyutaṁ - kuṇḍasya vāma bhāge nidhāya mahāviśṇumabhyarcya||

तद्विश्णोः परमं पद्गुं सदा पश्यंति सूरयः। दिवीव चक्षुराततम्॥

tadviṣṇoḥ paramaṁ padaguṁ sadā paśyanti sūrayaḥ | divīva cakṣurātatam||

सृक्सुव संस्कारः -

sṛksuva saṁskāraḥ -

सृक्सुवौ - सकुशौ - उर्ध्ववदनाधोमुख़ानिनिरिक्षणादि

sṛksuvau - sakuśau - urdhvavadanādhomukhānirikṣaṇādi

चतुस्संस्कार शुध्धौ हृदयेनाग्नौ वारत्रयं प्रताप्य।

catussaṁskāra śudhdhau hṛdayenāgnau vāratrayaṁ pratāpya|

कुशैः मूलेन मूलं मध्येन मध्यं - अग्रेण अग्रं विन्यस्या।

kuśaiḥ mūlena mūlaṁ madhyena madhyaṁ - agreṇa agraṁ vinyasyā|

तं कुशौमग्निं निक्षिप्या। कुंडस्य वामभगे कुशोपरि संस्थाप्य।

taṁ kuśaumagniṁ nikṣipyā| kuṇḍasya vāmabhage kuśopari saṁsthāpya|

सृचे शक्तये नमः - सृवे शंभवे नमः।

sṛce śaktaye namaḥ - sṛve śambhave namaḥ|

चन्दन कुसुमादिभिः संपूज्य।

candana kusumādibhiḥ sampūjya|

आज्य संस्करः -

ājya saṁskaraḥ -

आज्य पात्रमादाय - अज्यं निरप्य - निरिक्षणादि चतुस्संस्कारात् अभ्यर्च्य।

ājya pātramādāya - ajyaṁ nirapya - nirikṣaṇādi catussaṁskārāt abhyarcya|

कुंडस्य वाम भागे किंचिदग्निं विन्यस्य।

kuṇḍasya vāma bhāge kiñcidagniṁ vinyasya|

दर्भोल्कं घृतमुख़े दर्शयित्वा -तं कुशौ अग्नौ निक्षिप्य।

darbholkaṁ ghṛtamukhe darśayitvā -taṁ kuśau agnau nikṣipya|

दर्भद्वयाग्रं गृहित्व। प्रोक्षणी जलेन संप्रोक्ष्य।

darbhadvayāgraṁ gṛhitva| prokṣaṇī jalena samprokṣya|

घृत मध्ये निक्षिप्या। पुनः अग्र दर्भद्वयं संग्राह्य।

ghṛta madhye nikṣipyā| punaḥ agra darbhadvayaṁ saṅgrāhya|

अग्नौ प्रज्वाल्य - घृतपात्रे प्रदक्षिणं त्रिः परिभ्राम्य।

agnau prajvālya - ghṛtapātre pradakṣiṇaṁ triḥ paribhrāmya|

अग्नौ विसृज्या - उदगुद्वास्य - अंगारान् प्रत्यूह्य -

agnau visṛjyā - udagudvāsya - aṅgārān pratyūhya -

कुंडयोनौ निक्षिप्य।

kuṇḍayonau nikṣipya|

ब्रह्ममयं ध्यात्वा - ब्रह्मणे स्वाहा - इतिहुत्वा।

brahmamayaṁ dhyātvā - brahmaṇe svāhā - itihutvā|

विष्णुमयं ध्यात्वा - विष्णवे स्वाहा - इति हुत्वा।

viṣṇumayaṁ dhyātvā - viṣṇave svāhā - iti hutvā|

प्रादेश् मात्रं - पवित्रं धृत्व मध्ये निक्षिप्या - प्लवनं कृत्वा।

prādeś matrāṁ- pavitraṁ dhṛtva madhye nikṣipyā - plavanaṁ kṛtvā|

ग्रंथिं विसृज्य - अप उपस्पृश्य - अग्नौ प्रहरति।

granthiṁ visṛjya - apa upaspṛśya - agnau praharati|

पूर्व - दक्षिण - पश्चिमोत्तर क्रमेण - परिधिन् विन्यस्य।

pūrva - dakṣiṇa - paścimottara krameṇa - paridhin vinyasya|

परिधिषु - ब्रह्म - विष्णु - रुद्र अनंतान् संपूज्य।

paridhiṣu - brahma - viṣṇu - rudra anantān sampūjya|

इन्द्रादि - दशलोकपालान् स्वस्व दिक्षु संपूज्य।

indrādi - daśalokapālān svasva dikṣu sampūjya|

अग्निं परिषिच्या-

agniṁ pariṣicyā-

अदितेनु मन्यस्व - अनुमतेनु मन्यस्व - सरस्वतेनु मन्यस्व -

aditenu manyasva - anumatenu manyasva - sarasvatenu manyasva -

देव सवितुः प्रसूवा।

deva savituḥ prasūvā|

एक समिधःप्रणीता देशे निधाय - पंच्दश इध्मान् सकृन्मूलेन हृत्वा ।

eka samidhaḥpraṇītā deśe nidhāya - pañcdaśa idhmān sakṛnmūlena hṛtvā।

दक्षिण भागादाज्यमादाय - अग्नये स्वाहा -

dakṣiṇa bhāgādājyamādāya - agnaye svāhā -

वाम भागादाज्यमादाय - सोमाय स्वाहा -

vāma bhāgādājyamādāya - somāya svāhā -

मध्य भागादाज्यमादाय - सोमाभ्याग् स्वाहा -

madhya bhāgādājyamādāya - somābhyāg svāhā -

मध्यभागे भागत्रयादाज्यमादाय - अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा -

madhyabhāge bhāgatrayādājyamādāya - agnaye sviṣṭakṛte svāhā -

अग्नये स्वाहा - सूर्याय स्वाहा - अग्निसूर्याभ्याग् स्वाह -

agnaye svāhā - sūryāya svāhā - agnisūryābhyāg svāha -

अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥

agnaye sviṣṭakṛte svāhā||

ओं हां - सध्योजाताय स्वाहा ।

oṁ hāṁ - sadhyojātāya svāhā ।

ओं हीं - वामदेवाय स्वाहा ।

oṁ hīṁ - vāmadevāya svāhā ।

ओं हूं - अघोराय स्वाहा ।

oṁ hūṁ - aghorāya svāhā ।

ओं हें - तत्पुरुषाय स्वाहा ।

oṁ heṁ - tatpuruṣāya svāhā ।

ओं हों - इशानय स्वाहा ।

oṁ hoṁ - iśānaya svāhā ।

ओं-हां-हीं - सध्योजात - वामदेवाभ्याग् स्वाहा ।

oṁ-hāṁ-hīṁ - sadhyojāta - vāmadevābhyāg svāhā ।

ॐ हीं - हूं - वामदेव - अघोराभ्याग् स्वाहा ।

om hīṁ - hūṁ - vāmadeva - aghorābhyāg svāhā ।

ॐ हूं - हें - अघोर - तत्पुरुषाभ्याग् स्वाहा ।

om hūṁ - heṁ - aghora - tatpuruṣābhyāg svāhā ।

ॐ हें - हों - तत्पुरुष - इशानाभ्याग् स्वाहा ।

om heṁ - hoṁ - tatpuruṣa - iśānābhyāg svāhā ।

ॐ हों - हां - इशान सध्योजाताभ्याग् स्वाहा ।

om hoṁ - hāṁ - iśāna sadhyojātābhyāg svāhā ।

ॐ हां - हीं - हूं - हें - हों - सध्योजात - वामदेव - अघोर - तत्पुरुष - इशानाभ्याग् स्वाहा ॥

om hāṁ - hīṁ - hūṁ - heṁ - hoṁ - sadhyojāta - vāmadeva - aghora - tatpuruṣa - iśānābhyāg svāhā ॥

वायु कोणादग्नि कोणांतं - निऋ्रुति कोणादीशान कोणांतं - घृत धारया जुहूयात् ॥

vāyu koṇādagni koṇāntaṁ - nirṛuti koṇādīśāna koṇāntaṁ - ghṛta dhārayā juhūyāt ॥

जातकर्म - नामकरणार्थं ईशानमभ्यर्च्य - अस्त्रमंत्रेण -

jātakarma - nāmakaraṇārthaṁ īśānamabhyarcya - astramantreṇa -

प्रमुंच धन्वन - - - - - - - - - - - - - भगवो वप ॥

pramuñca dhanvana - - - - - - - - - - - - - bhagavo vapa ॥

तिलाहुति पंचकं द्रुत्व ।

tilāhuti pañcakaṁ drutva ।

शिवाग्ने स्त्वं हुताशन - इति - नामकरणं कृत्वा ।

śivāagne stvaṁ hutāśana - iti - nāmakaraṇaṁ kṛtvā ।

जातकर्म - नामकरण - अन्नप्रासन - चौल - उपनयन - समावर्तन - विवाह - सद्यादि ब्रह्मपंचकैः -

jātakarma - nāmakaraṇa – annaprāsana - caula - upanayana - samāvartana - vivāha - sadyādi brahmapañcakaiḥ -

यथाक्रमेण जुहूयात् ।

yathākrameṇa juhūyāt ।

ॐ - हां हैं - वागीश्वरी - वागीश्वराभग् स्वाहा ।

om - hāṁ haiṁ - vāgīśvarī - vāgīśvarābhag svāhā ।

ॐ - हां - शिवाग्नये स्वाहा ।

om - hāṁ - śivāgnaye svāhā ।

ॐ - हां - हृदयाय स्वाहा ।

om - hāṁ - hṛdayāya svāhā ।

मूर्तिपः - स्व - स्व - कुंडेषु - कुंड संस्कारंच कुर्यात्।

mūrtipaḥ - sva - sva - kuṇḍeṣu - kuṇḍa saṁskārañca kuryāt ।

अग्निं विभाज्य - तत्तत्कुंडेषु - तत्तद्दिग्भगमग्निं - अंशां - निक्षिपेत्।

agniṁ vibhājya - tattatkuṇḍeṣu - tattaddigbhagamagniṁ - aṁśāṁ - nikṣipet ।

यथोक्तवान् - जुहूयात्। प्रधान होमः -

yathoktavān - juhūyāt । pradhāna homaḥ -

मुर्तिपः - स्व स्व कुंडेन प्रायश्चित्तार्थं - मूलेन - पंच - विंशति आहुतिं हुनेत्॥

murtipaḥ - sva sva kuṇḍena prāyaścittārthaṁ - mūlena - pañca - viṁśati āhutiṁ hunet ।।

होमानंतरं - अन्यकुंडेश्वग्निं प्रधान कुंडे

homānantaraṁ - anyakuṇḍeśvagniṁ pradhāna kuṇḍe

स्वस्व दिक्षु संयोज्या। प्रायश्चित्तार्थं मूलेन शताहुतिं हुत्व।

svasva dikṣu saṁyojyā । prāyaścittārthaṁ mūlena śatāhutiṁ hutva ।

जयादि होमः - पूर्णाहुतिं हुत्व॥

jayādi homaḥ - pūrṇāhutiṁ hutva ।।

अग्निं परिषिच्य - अदितेन्वमग्गुस्थाः - अनुमतेन मग्गुस्थाः - सरस्वतेन मग्गुस्थाः - देवसवितः प्रासावी॥

agniṁ pariṣicya - aditenvamaggusthāḥ - anumatena maggusthāḥ - sarasvatena maggusthāḥ - devasavitaḥ prāsāvī ।।

परिधिषु स्थित - ब्रह्म विष्णु रुद्र - अनंतानान् - तथा विष्टर स्थित - इन्द्रादि दशलोकपालानां -

paridhiṣu sthita - brahma viṣṇu rudra – anantānān - tathā viṣṭara sthita - indrādi daśalokapālānāṁ -

स्व स्व दिक्षु स्वाहान्तेन बलिं दध्यात्। नैवेध्यांग चरुं हुत्व।

sva sva dikṣu svāhāntena baliṁ dadhyāt । naivedhyāṅga caruṁ hutva ।

आचमनं - चन्दनं - तांबूलं च दत्वा।

ācamanaṁ - candanaṁ - tāmbūlaṁ ca datvā ।

ॐ हां - हूं - शिवाग्नये नमः। इति वह्निं विसृज्या।

om hāṁ - hrūṁ - śivāgnaye namaḥ । iti vahniṁ visṛjyā ।

देवतानुद्वास्य । परिधि विष्टरान् अग्नौ प्रहरति।

devatānudvāsya । paridhi viṣṭarān agnau praharati ।

ब्रह्मोद्वासनं कुर्यात्। प्रणीता - प्रोक्षणं च कुर्यात्।

brahmodvāsanaṁ kuryāt | praṇītā - prokṣaṇaṁ ca kuryāt |

अग्नेस्वस्थनं। वह्नि स्थंडिलस्थ देवं -

agnesvasthanaṁ | vahni sthaṇḍilastha devaṁ -

संहार मुद्रया दर्भेण सह कुंभस्य शिवेन संयोज्य।

saṁhāra mudrayā darbheṇa saha kumbhasya śivena saṁyojya |

होम फलं देवस्य वरद हस्ते उदकेन समर्पयेत्॥

homa phalaṁ devasya varada haste udakena samarpayet ||

इति सिध्धान्त शेखरे - शिव प्रोक्ते शिवाग्निमुख - शिवाग्निकार्य पटलो नाम

iti sidhdhānta śekhare - śiva prokte śivāgnimukha - śivāgnikārya paṭalo nāma

एकत्रिंशोध्यायः॥

ekatriṁśodhyāyaḥ ||

- अथ नित्य होमः -

- atha nitya homaḥ -

आचार्यः - आचम्य - प्राणानायम्य -

ācāryaḥ - ācamya - prāṇāyamya -

शुभतिथौ - - - - - - - - - - - - - महायागांग प्रातः सायं हवनं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ।

śubhatithau - - - - - - - - - - - - - mahāyāgāṅga prātaḥ (sāyaṁ) havanaṁ kariṣye || iti saṅkalpya |

ॐ - हां - अग्न्यासनाय नमः ।

om - hāṁ - agnyāsanāya namaḥ |

ॐ - हां - अग्निमूर्तये नमः ।

om - hāṁ – agnimūrtaye namaḥ |

ॐ - हां - अग्नये नम्ः ।

om - hāṁ - agnaye namḥ |

ॐ वैश्वानराय विद्महे लालीय धीमही । तन्नो अग्निः प्रचोदयात् ॥ इति ध्यात्वा ।

om vaiśvānarāya vidmahe lālīya dhīmahī | tanno agniḥ pracodayāt || iti dhyātvā |

ॐ चत्वारि शृंगा त्रयो - - - - - - - मर्त्यागं आविवेष ॥

om catvāri śṛṅgā trayo - - - - - - - martyāgam āviveṣa ||

ॐ येष हि देवः प्रदिशोनु - - - - - - - - विध्वतोमुखः ॥

om yeṣa hi devaḥ pradiśonu - - - - - - - - vidhvatomukhaḥ ||

अग्ने - शाण्डिल्य गोत्र मेषारुड वैश्वानर यग्नेश्वर देव मम अभिमुखो भव ॥

agne - śāṇḍilya gotra meṣāruḍa vaiśvānara yagneśvara deva mama abhimukho bhava ||

अदितेनु मन्यस्व - अनुमतेनु मन्यस्व - सरस्वतेनु मन्यस्व -देव सवितः प्रसूवा ॥

aditenu manyasva - anumatenu manyasva - sarasvatenu manyasva -deva savitaḥ prasūvā ||

परिधिषु -

paridhiṣu -

ॐ हां ब्रह्मणे नमः ।

om hāṁ brahmane namaḥ |

ॐ हां विष्णवे नमः ।

om hāṁ viṣṇave namaḥ |

ॐ हां रुद्रय नमः।

om hāṁ rudraya namaḥ |

ॐ हां अनंताय नमः।

om hām anantāya namaḥ |

विष्टरेषु -

viṣṭareṣu -

ॐ इन्द्राय नमः।

om indrāya namaḥ |

ॐ हां अग्नये नमः।

om hām agnaye namaḥ |

ॐ हां यमाय नमः।

om hāṁ yamāya namaḥ |

ॐ हां निरऋतये नमः।

om hāṁ niraṛtaye namaḥ |

ॐ हां वरुणाय नमः।

om hāṁ varuṇāya namaḥ |

ॐ हां वायवे नमः।

om hāṁ vāyave namaḥ |

ॐ हां कुबेराय नमः।

om hāṁ kuberāya namaḥ |

ॐ हां ईशानाय नमः ।

om hām īśānāya namaḥ |

दक्षिणे -ॐ हां ब्रह्मणे नमः।

dakṣiṇe - om hāṁ brahmaṇe namaḥ |

उत्तरे - ॐ हां वरुणायनम्हः।

uttare - om hāṁ varuṇāyanamhaḥ |

सृचे - ॐ हां शक्तये नम्ः।

sṛce - om hāṁ śaktaye namḥ |

सृवे - ॐ हां शंभवे नमः।

sṛve - om hāṁ śambhave namaḥ |

मध्ये - ॐ यज्ञपुरुषाय नमः।

madhye - om yajñapuruṣāya namaḥ |

अग्नौ - आधारशक्तये नमः। अनंतासनाय नमः।- - - - - - - - - - - - ऐश्वर्यासनाय नमः।

agnau - ādhāraśaktaye namaḥ | anantāsanāya namaḥ |- - - - - - - - - - - - aiśvaryāsanāya namaḥ |

ॐ हां कुटिल शक्त्याधिपतये शिवाय नमः।

om hāṁ kuṭila śaktyādhipataye śivāya namaḥ |

ॐ हां शिवमूर्तये नमः॥

om hāṁ śivamūrtaye namaḥ ||

ध्यानं - तन्महेशाय विद्महे। वाग्विशुध्धाय धीमहि। तन्नश्शिवः प्रचोदयात्॥

dhyānaṁ - tanmaheśāya vidmahe| vāgviśudhdhāya dhīmahi | tannaśśivaḥ pracodayāt ||

गणांबिकायै विद्महे। कर्मसिद्ध्यैच धीमहि। तन्नो गौरि प्रचोदयात्॥

gaṇāmbikāyai vidmahe | karmasiddhyaica dhīmahi | tanno gauri pracodayāt ||

अस्मिन्नग्नौ मनोन्मनी समेत श्री सदाशिवं आवाहयामि॥

asminnagnau manonmanī sameta śrī sadāśivam āvāhayāmi ||

ॐ हों ईशान मुर्ध्नय नमः।

om hom īśāna murdhnaya namaḥ |

ॐ हें तत्प्पुरुषवक्त्राय नमः।

om heṁ tatppuruṣavaktrāya namaḥ |

ॐ हूं अघोर हृदयाय नमः।

om hūm aghora hṛdayāya namaḥ |

ॐ हीं वामदेव गुह्याय नमः।

om hīṁ vāmadeva guhyāya namaḥ |

ॐ हां सध्योजत पादाभ्यां नमः।

om hāṁ sadhyojata pādābhyāṁ namaḥ |

इति संपूज्य।

iti sampūjya |

दर्भोल्कं घृत मुखे दर्शयित्वा ॥

darbholkaṁ ghṛta mukhe darśayitvā ||

ॐ ह्रीं शक्तये नमः । इति धेनुमुद्रां प्रदर्श्य ।

om hrīṁ śaktaye namaḥ | iti dhenumudrāṁ pradarśya |

समिदादिनां - निरीक्षण - प्रोक्षण - ताडन - अभ्युक्षणं च कृत्वा ।

samidādīnāṁ - nirīkṣaṇa - prokṣaṇa - tāḍana - abhyukṣaṇaṁ ca krutvā |

ॐ हां सध्योजाताय स्वाहा ।

om hāṁ sadhyojātāya svāhā |

ॐ हां वामदेवाय स्वाहा ।

om hāṁ vāmadevāya svāhā |

ॐ हां अघोराय स्वाहा ।

om hāṁ aghorāya svāhā |

ॐ हां तत्पुरुषाय स्वाहा ।

om hāṁ tatpuruṣāya svāhā |

ॐ हां इशानाय स्वाहा ।

om hāṁ iśānāya svāhā |

ॐ हां - ह्रीं - हूं - हें - हों - सध्योजात - वामदेव - अघोर - तत्पुरुष - इशानेभ्यः स्वाहा ॥

om hrāṁ - hrīṁ - hūṁ - heṁ - hoṁ - sadhyojāta - vāmadeva - aghora - tatpuruṣa - iśānebhyaḥ svāhā ||

ॐ हां शिवाग्नये स्वाहा ॥

om hāṁ śivāgnaye svāhā ||

- अथ समिदादि होमः -

- atha samidādi homaḥ -

१ । समित् - ॐ सध्योजातं प्रपध्यमि - - - - - - - - - - - - स्वाहा ॥ ८

1| samit - om sadhyojātaṁ prapadhyami - - - - - - - - - - - svāhā || 8

२ । आज्यं - ॐ वामदेवायनमो - - - - - - - - - - - - - स्वाहा ॥ ८

2| ājyaṁ - om vāmadevāyanamo - - - - - - - - - - - - - svāhā || 8

३ । चरु - ॐ अघोरेभ्यो - - - - - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा ॥ ८

3| caru - om aghorebhyo - - - - - - - - - - - - - - - - svāhā || 8

४। लाज - ॐ तत्पुरुषाय - - - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

4। lāja - om tatpuruṣāya - - - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

५। तिल - ॐ इशानस्सर्व - - - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

5। tila - om iśānassarva - - - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

६। शालि - ॐ नमो वः किरिकेभ्यो - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

6। śāli - om namo vaḥ kirikebhyo - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

७। यव - ॐ अस्मिन्महत्यर्णवे - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

7। yava - om asminmahatyarṇave - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

८। माष - ॐ यातेरुद्र शिवातनू - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

8। māṣa - om yāterudra śivātanū - - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

९। सर्षप - ॐ नमो बिल्मिने च - - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

9। sarṣapa - om namo bilmine ca - - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

१०। गुड - ॐ त्र्यंबकं यजामहे - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

10। guḍa - om tryambakaṁ yajāmahe - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

११। मुद्ग - ॐ प्रमुंच धन्वन - - - - - - - - - - - - - - - - स्वाहा॥ ८

11। mudga - om pramuñca dhanvana - - - - - - - - - - - - - - - svāhā ।। 8

प्रायश्चित्तार्थ होमंतु महा व्याहृति-भिर्हुनेत् ॥

prāyaścittārtha homantu mahā vyāhṛti-bhirhunet ।।

ॐ भूरग्नयैच पृथिव्यै च महते च स्वाहा अग्नये पृथिव्यै महत इदं॥

om bhūragnayaica pṛthivyai ca mahate ca svāhā agnaye pṛthivyai mahata idaṁ ।।

ॐ भुवो वायवे चान्तरिक्षाय च महते च स्वाहा। वायवे अन्तरिक्षाय महत इदं॥

om bhuvo vāyave cāntarikṣāya ca mahate ca svāhā । vāyave antarikṣāya mahata idaṁ ।।

ॐ सुवरादित्याय च दिवे च महते च स्वाहा । आदित्याय दिवे महत इदं॥

om suvarādityāya ca dive ca mahate ca svāhā । ādityāya dive mahata idaṁ ।।

ॐ भूर्भुवस्सुवश्चन्द्रमसे च नक्षत्रेभ्यश्च दिग्भ्यर्श्च महते च स्वाहा।

om bhurbhuvassuvaścandramase ca nakṣatrebhyaśca digbhyarśca mahate ca svāhā ।

चन्द्रमसे नक्षत्रेभ्यो दिग्भ्यो महत इदं ॥

candramase nakṣatrebhyo digbhyo mahata idaṁ ||

ॐ भूः स्वाहा । अग्नय इदं ॥

om bhūḥ svāhā | agnaya idaṁ ||

ॐ भुवः स्वाहा । वायव इदं ॥

om bhuvaḥ svāhā | vāyava idaṁ ||

ॐ सुवः स्वाहा । सूर्य इदं ॥

om suvaḥ svāhā | sūrya idaṁ ||

ॐ भूर्भुवस्सुव स्वाहा । प्रजापतय इदं ॥

om bhūrbhuvassuva svāhā | prajāpataya idaṁ ||

ॐ हां हैं - शिवाय वौषट् स्वाहा ॥

om hāṁ haiṁ - śivāya vauṣaṭ svāhā ||

अदितेन्वमग्गुस्थाः-अनुमतेन मग्गुस्थाः-सरस्वतेन मग्गुस्थाः - देवसवितः प्रासावी ॥

aditenvamaggusthāḥ-anumatena maggusthāḥ-sarasvatena maggusthāḥ-devasavitaḥ prāsāvī ||

अभिवादये - नमस्कारः -

abhivādaye - namaskāraḥ -

होमान्ते श्री यज्न्यपुरुषाय नमः ॥ षोडशोपचार पुजां समर्पयामि ॥

homānte śrī yajnyapuruṣāya namaḥ || ṣoḍaśopacāra pujāṁ samarpayāmi ||

यस्यस्मृत्याच - - - - - - - - - - -- - - - - - - - - ॥

yasyasmṛtyāca - - - - - - - - - - - - - - - - - - ||

मध्ये संभावित लोप दोष प्रायश्चित्तार्थं नामत्रय पटनं करिष्ये ।

madhye sambhāvita lopa doṣa prāyaścittārthaṁ nāmatraya paṭanaṁ kariṣye |

कायेन वाचा - - - - - - - - - - - - - - - - - - ॥

kāyena vācā - - - - - - - - - - - - - - - - - ||

वन्हि स्थंडिलस्य देवं दर्भेण सह कुंभस्त शिवेन संयोज्या ॥

vanhi sthaṇḍilasya devaṁ darbheṇa saha kumbhasta śivena saṁyojyā ||

ॐ शांतिः शांतिः शांतिः

om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ